

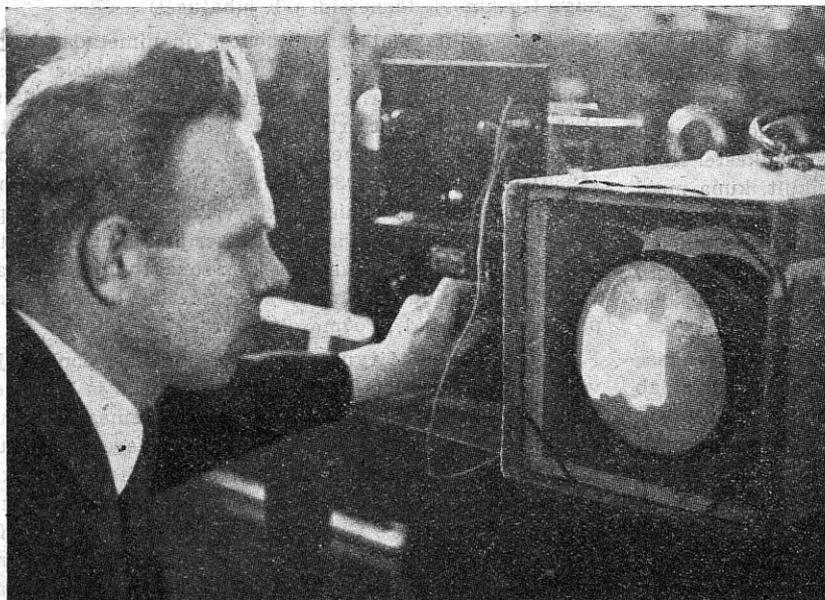
Rada

Täielik Euroopa ringhäälingute saatekava 22. — 28. septembrini 1935

Nr. 227 (32)

20. septembril 1935

V aastakäik

FOTO-ESKIIS LASNA-MÄE SAATEJAAMAST

Riigi Ringhäälingu tehnilise ala juhataja ins. A. L o s s m a n n Brauni-toru abil kontrollimas saatja modulatsioonilainet. Selle laine võnkumised on helesinise virvendusena näha Brauni-toru otسال. Teatavasti on Brauni-toru ka üheks tähtsamaks kaugenägemis-vastuvõtja osaks.

Foto A. Kalm.

ESIMENE EUROOPA-KONTSERT BALTI RIIKIDEST

Eesti ringhääling annab koori-, Läti orkestri- ja Leedu solistide-ettekanded. — Läti ringhääling korraldab 4. oktoobril I Balti-kontserdi.

Hiljuti Riias peetud Balti riikide, Eesti, Läti ja Leedu ringhäälingu-konverentsil pandi alus Balti riikide ringhäälingu-koostööle. Muuseas otsustasid Eesti, Läti ja Leedu ringhääling hakata andma n. n. Balti-kontserte ja ühiselt korraldada Euroopa-kontserte.

Nüüd on juba asutud nende otsuste täitmisele. Üle-tuleval reedel, 4. oktoobril, annab Läti ringhääling kell 21.00—22.00 ja 22.20—23.20 esimese Balti-kontserdi. Kontserdi esimene osa koosneb rahvusvahelisest muusikast, teine osa läti helitöist. Kontserdil on kaastegevad Läti ringhäälingu sümfooniaorkester prof. J. M e d i n š i juhatusel ja solist A. T e i c h m a n i s, tsello. 8. n o v e m b r i l kell 20.20—22.00 korraldavad aga Eesti, Läti ja Leedu ringhääling ühiselt juba esimese Euroo-

p a - k o n t s e r d i Balti riikidest. Kontsert koostatakse orkestri-, koori- ja solistide-ettekandedest, kusjuures iga maa annab oma parima: Läti orkestri-, Eesti koori- ja Leedu solistide-ettekanded. Kontserdi kavasse võtab iga maa arvatavasti o m a heliloojate kompositsioone.

Ringhäälingute vahel on viimasel ajal arenemas üha tihedam rahvusvaheline koostöö. Vahetatakse soliste, korraldatakse ühiseid saateid jne. Ühiste saatete korraldamine sünnib sel teel, et mõnd osa ühe ringhäälingu-jaama saatekavast, enamasti kontserti, antakse korraga edasi ka teatava rea välissaatjate kaudu, ühendades selleks saatjad omavahel kaabli abil. Teinekord tehakse aga ühissetekandest heliülesvõtte plaatidele ja saadetakse need vastavat soovi avaldanud saatjatele kätte, kes siis

neilt võivad ettekannet korrata hiljem, nagu seda tegid sel nädalal mõned saksa saatjad viimase Euroopa-kontserdiga Budapestist.

Ühissaateid korraldatakse väiksemas või suuremas ulatuses. Nii on saanud kombeks korraldada järjekindlalt Euroopa-kontserte, kusjuures üksikute erimaade ringhäälingujaamad pakuvad kogu Euroopale oma parimat. Põhja-Euroopa riigid, Soome, Rootsi, Norra ja Taani hakkasid hiljuti korraldama n. n. Põhjamaade ringhäälingu-kontserte, mida levitavad korruga kõigi nende maade saatjad. Nüüd alustavad saateühistööd ka Balti riigid — nii omavahel kui kogu Euroopa ulatuses. See on väga tervitatav samm, kuna sellega on üksikutel ringhäälingujaamadel võimalik oma kuulajatele pakkuda paremat ja mitmekesisemat saatekava, mis aga veel tähtsam — Euroopa-kontsertide kaudu oma heliloojate loomingut tutvustada miljonitele kuulajatele paljudel erimaadel. Praegu pole veel teada, millised välismaised ringhäälingujaamad eelolevat Balti riikide Euroopa-kontserti levitavad, kuid loodetavasti teevad seda üsna paljud.

Küsitakse vahest, miks ei korralda Eesti, Läti ja Leedu Euroopa-kontserte igauks üksikult, nagu seda teevad teiste maade ringhäälingud. Seda tehakse seepärast, et üleeuroopaliste saadete korraldamine nõuab väga suurt vaimset ja ainelist jõudu, mida neil väikestel riikidel üksikult ei jätku. Ka oleks neil üksikult, kuna maid on väga palju, vahest raske leida küllalt ülekandjaid.

Lõppeks olgu tähendatud, et ringhäälingu rahvusvaheline koostöö ei piirdu enam üksikute mandritega, vaid ulatub juba ka üle ookeanide. Nii on aegajal tehtud ülekandeid Euroopast Ameerikasse ja ka vastupidi. Käesoleval hooajal teostub aga ringhäälingu rahvusvahelise koostöö suurim üritus — maailmasaade, mille korraldab rahvusvahelise ringhäälingu-liidu ülesandel novembrikuul saksa ringhääling. Esimese maailmasaate kavas on — lastekontsert, milles üksteise järel esinevad paljude maailma maade lapsed oma ettekannetega.

RINGHÄÄLINGU KAKS SUURT VÕISTLUST

Tulemas eesti orkestri-helitööde ja kuuldemängude võistlus, — Auhindadeks 1000 ja 500 krooni.

Riigi Ringhäälingu nõukogu otsustas korraldada kaks suurt võistlust oma algupärase saatematerjali rikastamiseks. Kõigepealt korraldatakse eesti algupärase orkestrihelitööde võistlus. Auhindadeks on võistlusel määratud kokku 1000 krooni. Peale selle korraldatakse kuuldemängude võistlus, kus auhindadeks määratud üldsummas 500 krooni.

Mõlemad võistlused kuulutatakse välja kõige lähemal ajal. Siis tutvustame lugejaid ligemalt ka mõlema võistluse tingimustega.

MIDA UUDIST VENNASMAAL?

Eesti ja Soome ringhäälingutel on saanud kombeks neli korda aastas anda vastastiku ülevaateid teise maa oludest, ta sündmustest nii poliitilisel, majanduslikul kui vaimsel alal. Järjekordse ülevaate Eesti oludest annab nüüd Soome ringhääling h o m m e, 21. septembril. Eesti ringhääling omapoolt annab ülevaate Soome oludest kevad ja suvivaheajal 30. septembril.

PROF. ARTUR LEMBA 50-AASTANE

24. septembril pühitseb Tallinna Konservatooriumi professor helilooja Artur Lemba oma 50-aastast sünnipäeva. Ringhääling märgib selle päeva tähtsust Lemba helitööde kontserdi paigutamise saatekavasse; kontserdi vaheajal esineb ülevaatliku kõnega Artur Lembast Tallinna Konservatooriumi direktor prof. Juhan Aavik.

Artur Lemba sündis 24. sept. 1885. a. Tallinnas klaverihäälestaja pojana. 1899. a. astus ta Peterburi konservatooriumi, mille klaveriklassi lõpetas 1908. a. kuldauraha ja Rubinsteini auhinnaga (tiibklaver) ning kompositsiooniklassi suure hõbeaurahaga. Samast aastast alates oli Lemba Peterburi konservatooriumi õpetajaks. 1910. a. nimetati ta vanemaks õpetajaks ja 1915. a. professoriks. Oli siis vahelduvalt Tallinna kõrgemas muusikakoolis ja Helsingi konservatooriumis klaveriõpetajaks ja on nüüd 1922. a. alates Tallinna Konservatooriumi klaveriklassi professor. Prof. Lemba on pianistina kontsertidel esinenud nii kodu- kui välismaal (kuulsate dirigentide nagu Glasunovi, Järnefeldi j. t. juhatusel).

Tema tähtsamatest helitöödest on nimetada: Kantaat „Merekuninganna“ soprani ja baritonisoolole ning naiskoorile ja orkestrile (tuleb ettekandele kontserdil 29. sept. „Estonia“ kontsertsaalis), 4 ooperit — „Lembitu tütar“ (1905), „Kalmuneid“ (1928), „Armastus ja surm“ (1930) ning „Elga“ (1933, Gerhard Hauptmanni draama ainetel). Siis 2 sümfooniat, 2 klaverikontserti, Eesti rahvoodia, Eesti fantaasia ja muid klaveripalu ning soololaule. Kammermuusikalistest teostest: sonaat viiulile ja klaverile, trio B-duur, kvartett ja sekstett. Viiulisoolodest on üldiselt tuntud „Poème d'amour“.

Oma õpingajajärgus oli Lemba andekas, hoolas ja virk õpilane ning oma õpetajaist armastatud ja lugupeetud. Eriti soojalt ja osavõtlikult suhtus temasse Glasunov. Pärast konservatooriumi lõpetamist areneb Glasunovi ja Lemba vahel üksteist austavaks sõpruseks, mis kestab tänini ja mille tõenduseks nende kirjavahetus. (Teatavasti pühitset Glasunov möödunud kuul oma 70-aastast sünnipäeva). Lugupidamisest Lemba vastu annab kujuka näite veel see, et 1911. a., kui Diedrichsi klaverifirma oma 100-a. kestvuse puhul korraldas ülevenemaalise klaverikunstnike võistluse, siis jyri liikmeks kutsuti ka noor, 26-aastane Artur Lemba, kes vaevalt 3 aastat tagasi oli lõpetanud konservatooriumi. Jyri tähtsust kriipsutab alla veel asjaolu, et võistlustest võtsid osa säärased kuulsused nagu Aleksander Borovski, Nikolai Orlov, Josif Turtšinski ja palju teisi. See kõik annab tunnistust Lemba suurtest pedagoogilistest võimetest.

Lemba on ka praegu väga otsitud pedagoog ja tema klass on alati täis viimase võimaluseni. Tallinna Konservatooriumis on tema juures oma õpingud sooritanud terve rida eesti andekamaid ja nimekamaid noori klaverikunstnikke. Ja oma suure pedagoogilise töö kõrval on Lemba siiski veel leidnud mahti ka oma teisel huvialal, komponeerimisel, töötada, rikastades Eesti heliloomingut arvurikka tööde hulga.

Soovime juubilarile tema 50-daks sünnipäevaks palju õnne ja jõudu edaspidiseks sama edukaks tegutsemiseks eesti muusikapõllul ning noorte muusikute ettevalmistamisel ja kasvatamisel.

F. H.

Tellimishind:

12 kuud Kr. 4.50
6 " " 2.40
3 " " 1.20
1 " " —.40

RAADIO

ÜLERIIKLIKU EESTI RAADIOÜHINGU HAALEKANDJA

Toimetus ja talitus: Tallinn, Narva mnt. 27. Telefon 425-40

Üksiknumber
10 senti

Tellimisi võtavad
vastu kõik posti-
asutised ja talitus
ilmub
kord nädalas

Täielik Euroopa ringhäälingute saatekava 22. — 28. septembrini 1935.

Nr. 227 (32)

20. septembril 1935

V aastakäik

INGLISE RAADIOAJAKIRI EESTIST

„World-Radio“ kaas Muhu rahvariides eesti neiuga mikrofonil ees.

Inglise ringhäälingu, BBC väljaandel ilmuvas ajakirjas World-Radio, mis on inglise pariimaid ja omab ülemaailmlise leviku, algas 13. septembril s. a. esileheküljel pikem kirjutus mõni nädal tagasi Tallinnat külastanud kaastöölise sulest Eesti ja eesti ringhäälingu kohta, millele järgmistes numbrites lubatakse tuua lisa ka vastavate Soome olude kohta. Artikkel on rikkalikult varustatud illustatsioonidega, millistest üks, rahvariides Muhu neiud mikrofonil ees kujutav, on mahutatud ajakirja numbril ka a neilustuseks. Sisus järgnevad pildid Riigi Ringhäälingu juhatajast dipl. ins. Olbreist, suvistest välitugevuse mõõtmistest uue saatja asukoha otsimisel, Narva vanadest kindlustest ja terve lehekülj pilte Tallinna

raekojast, sissekäigust Riigi Ringhäälingu ruumidesse, vanast, 15. sajandist pärit kloppimissangast Börsihoone uksele, Lasnamäe saatjast, sadamast, vanalinnast ning ringhäälingu päevauudiste toimetajast K. Kesast mikrofonil ees.

Oma kirjutuse alul autor märgib, et „Lääne- või Kesk-Euroopast Balti põhjamaadesse jõudmiseks mereteel on loomulikemaid. Hulli sadamast Inglismaal on regulaarselt väljumas kiireid Soome laevu, ja need, kes eelistavad lühemat merereisi, võivad kasutada laevu Stettiinist. Stetiini-Helsingi liinil laevad peatuvad ainult Tallinnas ja seepärast kasutasin võimalust tutvumiseks selle huvitava vanaaegse linnaga. Et see mul suurepäraselt ka õnnestus, selle eest võlgnen tänu eeskätt eesti ringhäälingu külalislahkele juhatajale.

„Eesti ringhääling, olles riigi valduses juba aasta, on selle aja kestel tublisti suurendanud oma kuulajate arvu. Kolonel Olbrei, ringhäälingu praegune juhataja, oli endises eraühingus ametis peainsenerina ja ühtlasi teenib edasi ka kaitseväes.“

Suurema osa artiklist autor on pühendanud käsil oleva eesti ringhäälingu väljaheitmise kirjeldamisele, millega lugejad juba tuttavad meie ajakirja eelmiste numbrite kaudu. Sellele lisandub pikem Eesti olude tutvustus inglise lugejale, milles autor erilisel tõstatab esile Tallinna ilu. Pole jäetud üksikasjaliselt kirjeldamata isegi äsjane raadiohäirete vastu sihitud määrus, märkides, et riigivanem ringhäälingule suhtub väga heatahtlikult.

Artikli lõpus annab autor huvitava võrdluse Tallinna ja Helsingi kohta. Olles tähendanud, et lennuteel Tallinnat Helsingist lahutab ainult pool tundi, ta kriipsutab alla, et seda järsumad on nende kahe linna erinevused. „Kui Tallinn linnana meenutab armast vanaprouat, siis Helsingi on tegevuses ülekeev noor naine. Eestis on veelgi moes venelaste viis toitumise valmistamisel. Meeldiva täiendusena söögilauale esineb vene lauaviin, vodka. Helsingis aga toidud valmistatakse Skandinaavia eeskujul. Vastavalt esineb ka lauaviinana mitte enam vodka, vaid akvaviit. Näiliselt on mõlema linna olukorrad võrdsed vaid ühes, — kummaski neist domineerib tohutusuur kuplites vene kirik.“

VIINI RAADIOMESS

Käesoleva aasta Viini raadiomess, nagu teistegi maade raadionäitused ja -messid, ei paku midagi sensatsioonilist ega jalustrabavat. Kes käesoleval sügisel ootas raadiotehnikas midagi ennenägematut uudist, see pettus. Inimesed on nagu harjunud raadiotehnika kiiretempolise arenguga, kus iga hooaeg tõi kaasa üllatusi. Polegi kaua aega tagasi, kui ilmusid turule varivõrelambid, pentoodid, binoodid ja oktoidid, tekitades suuri muutusi raadiotehnika arengus. Nagu juba alul mainitud, ei paku käesolev Viini raadiomess mingit üllatuslikku uudist, seevastu on aga seniseid saavutusi tunduvalt täiendatud ja parandatud. Puudused, mis uute leiutiste juures ajajooksul ilmsiks tulevad, annavad konstruktoritele väärtuslikke kogemusi edaspidiseks tegevuseks. Arengu tempo on pisut aeglustunud. Kaks aastat tagasi omandas super valitseva seisukoha; tema juures tehti järjest uusi parandusi ja täiendusi, kasutades ära moodsaimaid lampe, kuni jõuti välja tüübini, mida võib pidada praeguse raadiotehnika arengu juures ideaalseks.

Huvitava asjaoluna peab mainima ühtlust messil väljapandud vastuvõtjate ehitusviisis. See näitab, et arengu suund on õige. Aparaadid võistleavad vaid välise kuju ja otstarbekohase väljatöötusega.

Kuid messil oli siiski ka oma sensatsioon ja nimelt katooditorude esmakordne esinemine. Neid on ju ka varem näitustel välja pandud, kuid mitte nii suurel hulgal ja viimistletud kujul. Varemalt figuureerisid nad nagu muuseas näituse esemete nimekirjas, räägiti ka kaugenägemisest, kuid kõik oli selgusetu ja ähmane. Tänavusel messil oli aga juba kaugenägemise alal midagi välja pandud, ehkki kaugeltki mitte nii laias ulatuses kui Berliini hiljutisel raadionäitusel. Katooditorusid oli esitatud mitme suurema firma poolt küll gaastäitega ja ilma.

Kui juba peatusime katooditorude juures, siis vaatleme ka, milliseid uudiseid pakkus mess vastuvõtulampide alal. Lampide areng piirdub nende parandamise ja täiendamise, kusjuures uued tüübid on möödunud aastastega võrreldes tagasihoidlikumad karakteristika suhtes, mille tagajärjel nende kasutamine muutub kergemaks. Uudisena esineb näituse erilise duodiodi, mis asub koos trioodsüsteemiga ühises klaaskolvis. Selle tagajärjel võtab demodulaatorlamp vähe osa ka madalsageduslikust võimendusest ja muutub sarnasemaks binoodile. Binoodi varivõresüsteem asendati trioodiga, mille tagajärjel saavutati stabiilsemad vahekorrad. Üldiselt on märgata, et raadiolampide tootjad püüavad üksikuid tüüpe võimalikult lihtsustada. Nelja- ja viiejalalised soklid on kadunud. Nende asemel kasutatakse jalgadeta lampe. Samuti valitseb püüd teha lambid võimalikult väikesed, et sellega saavutada vastuvõtjas paremat ruumijaotust.

Vastuvõtjate juures asub pearaskuspunkt konstruktiivsel viimistlusel ja täiendusel. Üldiselt võib vastuvõtjad liigitada kolme klassi. Odavad tüübid: 2-lambised vastuvõtjad, milliste lülituse juures pole enam palju leitud, kuid mis on koostatud kergemasse hinnaklassi kuuluvate aparaatide üksikosa-de; 3-lambised aparaadid, mis pole liialt kallid, kuid siiski väga selektiivsed. Siis keskklasi: Jällegi 3-lambised vastuvõtjad, kuid juba super- ja reflekslülituses; siis 4-lambised, milliste juures erilist rõhku on pandud heale ülekandele ja kergele käsitu-

sele. Ja lõpuks luksusklass: 5-, 6- või enamlambised vastuvõtjad, mis on varustatud ribalaiusregulaatoriga. Teatud normaalseisu aluseks võttes on eriti võimsate saatjate juures võimalik vastuvõtuspektrit muuta, et saavutada eriti head ja loomutruud ülekannet. Teisest küljest on võimalik selektiivsust selliselt reguleerida, et ka üksteise lähedal asuvaid saatjaid on võimalik eraldada.

Eespool mainisime, et seniseid kindlakskujunenud vastuvõtjate tüüpe on igati täiendatud ja viimistletud. Nii on mitmed firmad teinud huvitavaid täiendusi skaalakonstruksiooni juures, mis teeb aparaadi käsitamise lihtsaks ja ülevaatlikuks. Edasi võib nimetada, et eriti suurt rõhku on pandud häiretõrjele vastuvõtu poolel. Sel alal on igatahes tehtud, mis praegusaja tehnika juures võimalik. Lisaks sellele oli messil esitatud terve hulk häiretõrje rakendeid, milliseid saab kasutada otsekohe häiretekitajate juures.

Väga palju kasutamist on leidnud raudsüdami-kuga poolid ja igasugused keraamilised isoleerained. Luksustüüpide juures kasutatakse eranditult häälestusnäitajaid, mis võimaldavad nn. „vaikselt häälestamist“ (silent tuning). Vastuvõtjad on ehitatud nii vahelduv- ja alalisvoolule kui ka universaalaparaatidena.

Ka valjuhääldajate alal on tehtud terve rida täiendusi ja parandusi. Nii oli messil esitatud ovaalse kujuga valjuhääldaja, mis võimaldab tunduvalt parandada vastuvõtja akustilisi omadusi ja anda aparaadile ilusama väliskuju.

Eriti palju oli messil igasuguseid uudisüksikosi. Nende loendamine viiks aga liialt pikale. Nimetame siinkohal vaid bipolaarseid kuivelektrolüütplokke, milliseid võib kasutada vaatamata polariteedile, eriti suure vastupidavusega anoodpatareisid, superplokk, milliseid sisaldavad endas kõik vonkeahelates vajalikud üksikosad, nagu pöördkondensaatorid, häälestuspoolid, lainelüliljad, trimmerid ja sidestuskondensaatorid jne. jne.

SAKSA RINGHÄÄLINGU-TEGELASTELE OMA KUTSESEISUSLIK ORGANISATSIOON

Ringhäälingus võib esineda ainult tunnistusega mikrofonisobivuse kohta.

Saksa ringhäälingukoja esimees tegi korralduse ringhäälingu-tegelaste kutseseisuslikuks organiseerimiseks. Selle järele asutatakse üleriiklik ringhäälingu-alakond, mis endast kujutab Saksa ringhäälingu kunstliste juhtide seisuseorganisatsiooni. Ühtlasi määras ringhäälingukoja esimees, et edaspidi iga kutseline kunstnik, ükskõik millisesse erikotta ta kuulub, peab ringhäälingus esinemiseks omama tunnistuse mikrofonisobivuse kohta. Ilma selle tunnistuseta pole mingi esinemine ringhäälingus võimalik. Mikrofonisobivuse teevad katsete abil kindlaks vastavad erikomisjonid.

Üleriiklikku ringhäälingu-alakonda koondatakse need aktiivsed ringhäälingu loovad tegelased, kes seni pole organiseeritud ühtegi teise kotta. Siia kuuluvad niisiis ringhäälingu kunstilised juhid, intendantid ja saateteka-va kaastöölised, konfereerijad ja ringhäälingu-reporterid.

See on mitte mõni uus sõjamasin, vaid Saksa riikliku ringhäälingu kaugenägemisreportaazi-auto katusel asetseva filmikaameraga. Tehtud filmid ilmuvad ja kopeeritakse autos, et neid oleks kohe stuudiosse tagasijõudnult võimalik kanda üle kaugenägemissaatjal.

HEILSBURG JA SOTTENS — 100 KW.

Paris PTT — 120 kw.

Saksa suursaatja Heilsbergi võime on 60 kilovatilt tõstetud 100 kilovatile ja varustatud uue fadintuvahendava antenniga. Heilsberg annab edasi Königsbergi saatkava ja esineb meie saatkavas seepärast viimase nime all.

Ka prantsuse Helveetsia saatja Sottens'i võime, mis praegu on 25 kw, tõstetakse lähemal ajal 100 kilovatile, nõnda et ka see saatja peaks meil varsti muutuma hästi kuuldavaks. Sottens töötab lainel 443,1 m.

Prantsuse saatja Paris PTT hakkab selle kuu lõpul töötama võimsusega 120 kw antennis.

RINGHÄÄLING AITAS LEIDA KADUNUD POJA

Saksa raadioajakiri „Die Sendung“ teatab kummalist loost, kuidas üks ema ringhäälingu abil leidis oma kadunud poja.

Saksa viimase ringhäälingunäituse ajal töötava rahvasaatja kaudu palus üks vana ema oma poega, kellest ta kümme aastat midagi ei olnud kuulnud, endast teada.

Nagu nüüd ülalnimetatud ajakirja teatel olevat selgunud, olevatki ema tänu ringhäälingu abile leidnud oma kadunud poja.

EESTI PÕHISEADUSE KRIIS

Huvitav loengusari ringhäälingus

Peatoimetaja Ed. Laaman peab ringhäälingus huvitava sarja loenguid teemal „Eesti põhiseaduse kriis“. Üksikute loengute teemad on järgmised: 1. Vana põhiseadus karil; 2. Miks põhiseaduse esimene parandus nurjus; 3. Riigikogu teine eelnõu; 4. 1933. a. oktoobri rahvahääletus; 5. Uus põhiseadus ja 6. Uus põhiseaduse reform. Loengud on igal pühapäeval kell 19.00 või 19.30. Esimene loeng on tuleval pühapäeval, 22. skp. kell 19.30.

SOOME KAVATSEB KAUGENÄGEMIST?

Kaugenägemise-vastuvõtt 400 km tagant!

Nagu „Funk“ teatab, tehtavat Soomes juba kaugenägemise korraldamise plaane. Helsingi uuele ringhäälinguhoonele kavatsetavat selleks ehitada kõrge torn, mis oleks sobiv kasutamiseks kaugenägemise otstarveiks. Soome avalikkus jälgivat suurima huviga kaugenägemise arengut Saksas, kuna loodetavat, et seal kõige enne õnnestub valmistada mõõdukahinnalisi kaugenägemise-vastuvõtjaid.

Sama ajakiri teatab Berliini kaugenägemise-saatja imestamisväärset kaugest vastuvõtust. Nimelt olevat kahel Tšehhoslovakkia amatööril läinud korda selle saateid võtta vastu Freudenthalis, igatahes ühel kõrgel mäel, mis asetseb Berliinist umbes 400 km kaugusel. Saksa ringhäälinguselts olevat teinud kindlaks, et see teade vastab tõele.

MILLIST PROGRAMMI EELISTAB

AMEERIKLANE

Teatavasti Ameerika ringhääling elab kuulutajatest. Kogu asja kandjaks on äri.

Nende kuue või seitsme meetodi hulgas, mis Ühendriikide raadiokuulutajal kuulajate maitse ja programmi meeldivuse kindlakstegemiseks käsitusel, eelistatakse parimana n. n. „juhuslikkuse“ meetodit. Selles meetodis, kui hindamisolev saatepala on parajasti „õhus“, võetakse telefoniraamat, helistatakse mõnele abonendile koju ja esitatakse neli küsimust: „Kas omate vastuvõtja?“ „Kas on ta praegu tegevuses?“ „Millist programmi praegu kuulate?“ „Kelle reklaamina see programm tuleb?“

Üksik küsituleja suudab pärida läbi kuni 50 (!) telefoninumbrit tunnis ja harilikult rakendatakse tööle kuni 30 küsitulejat korraga. Tulemused on umbes järgmised: tuhande küsitletud perekonna hulgas kuni 800 on parajasti kodus; 720 nendest omavad vastuvõtja; 300 aparaati on parajasti tarvitusel; 150 perekonda kuulavad programmi A, 75 programmi B, 50 programmi C, 25 muid. Kuulajate koguarv Ühendriikides ulatub 20 miljonile.

Selliste statistiliste analüüsidega on leitud, et n. n. keskmist programmi kuulab kuni miljon ja veerand aparaati, „suurprogramme“ aga neli miljonit. On tehtud kindlaks, et raadiokuulamise igapäevase isiku hulgas kaks leiavad aega veel ka mingiks muuks tegevuseks, — lugemiseks, kaardimänguks, majakorrastamiseks, külalistega jutlemiseks jne. Kõige rohkem kuulatakse Ühendriikides raadiot veebruaris ja kõige vähem augustis.

Alaldaja

X-i mälestusekilluke.

Iga algus on raske, seda teab meist igaüks. Kuid et raskusi tekitab ka üleminek mõnele uuendusele, seda vist küll paljudki ei tea.

Praegu, kus istun oma vastuvõtja ees ja kuulan, meeletub mulle üks juhtum, mis oli ühenduses üleminekuga uuendusele.

Sellest on nüüd möödunud juba peaaegu kaheksa-üheksa aastat, kui ühel päeval oma sõbra kohates sellelt kuulsin, et on ilmunud müügile uued aparaadid „alaldajate“ nime all, mille abil pidi saada anoodvoolu võtta otse valgustusvõrgust.

Et olin tolkorral iga raadio-uuenduse pooldaja ja õhinal täiendasin oma vastuvõtuseadet, tekkis mul kohe soov omandada ka seda uut imevärki. Kogusin kokku oma sendid ja tellisin selle alaldaja siis ärist ära, jäädes kärsitult ootama selle saabumist.

Igapäev, kui tulin töölt koju, lootsin leida eest suure paki, mis oleks sisaldanud minu nii oodatud ja palju kiidetud vooluaparaadi.

Möödus nädal, kuid alaldajast — mitte kõssugi!

Lõppeks oli ta siiski seal, see kauaoodatud alaldaja. Ettevaatlikult tõstsin avatud pakist aparaadi, asetasin lauale ja hakkasin uurima juuresolevat tarvitamisõpetust. Sellest aga mitte palju aru saades, kuna see oli inglise keeles, võtsin ja ühendasin lihtsalt alaldaja vastuvõtjaga ning valgustusvooluga.

Kostis lühike surin... plõks... ja kaitsekorgid olid läbi!

Sähk sulle pauk! Hiilisin ruttu toast välja, ruttasin lähemasse elektritarvete-kauplusesse ja tõin uued, kuid palju tugevamad korgid.

Lõin siis alaldaja uuesti käima.

Surin kostis uuesti, kuid korgid jäid terveks. Oli näha, et alaldaja töötas, sest see läks soojaks ja muutus higiseks, hakkas isegi pigi- ja kummihaisu välja ajama. Ei möödunud palju aega, kui oli näha suitsugi.

Olin olnud arvamisel, et ühe alaldaja juures, kui see töötab, pole midagi märgata just kui vastuvõtjagi juures. Kuid siin tõusid aina uued ja uued suitsupilved, nii et pani varsti kõhima ja silmad valutama. Vastuvõtja aga — vaikis...

Arvatavasti peab alaldaja enne soojenema, mõtlesin, ning seepärast lasin teda rahulise meelega tossata. Et õhk toas muutus liig paksuks, avasin akna, kust suits pilvena tõusis taeva poole.

Möödus pool tundi. Et vastuvõtja ikka veel ei piiksatanudki, tulin kindlale otsusele, et see alaldaja pole küll midagi väärt — ajab toa suitsu täis ja võtab kole palju voolu, aga häält ei tee.

Alaldaja-riistapuu aga suitses, nii et lahtise akna kohal seisis suits kui läbipaistmatu hall müür. Äkki kõlas uus, hoopis kõvem pauk!... Toa uks kisti lahti, tormas sisse mu naine ja külvas mind üle mitte just väga meelitavate sõnadega.

Viis minutit hiljem sõitis meie maja ette tule-tõrje...

Mis ma ütlesin ärile, kes mulle saatis alaldaja,

ei tahaks ma siin korrata. Igatahes lubati mulle paljude vabanduste saatel kohe alaldaja vaadata järele ja vajaduse korral kõik parandada — loomulikult tasuta.

Umbes nädal hiljem päriti minult ärist telefoni teel, kuhu võiks alaldaja saata, sest vanast korterist oli majaperemees mu visanud välja põhjusel, et ma panevat maja põlema. Suurima rõõmuga andsin teada oma uue elukoha, mille peale telefonist kostis kõva ja südamluk naer...

See naer pani mu kohmetama, sest kindlasti naerdi seal minu üle. Et ma aga pole igaühe naerda, siis pärisin pahaselt, mida see peab tähendama?

Ei mäleta, mis ma seal kõik kokku patrasin, kunni lõpuks üks viisaka kõnega härra vastas, et kas ma siis aparaadi tarvitamisõpetust läbi ei lugenud? Ma olevat oma alaldaja ju ühendanud alalisvooluga ja sel juhul on päris loomulik, et alaldaja — põles läbi...

Ei tahaks enam tuletada meelde, kuidas ja kui kiiresti kadus alaldaja mu toast ja milliste pahanustega see oli ühenduses, sest see tooks mulle kõik jälle silme ette. Ainult nii palju tähendan, et loobusin üldse mitmeks aastaks ringhäälingu kuulamisest.

Nüüd kasutan vastuvõtjat, mis ei vaja ei akut, ei anoodi ega alaldajat, vaid niisugust, millel on kõik need asjad ühes kastis ja võin rahulikult iga õhtu kuulata, kartmata, et mind jälle aetakse välja korterist.

RINGHÄÄLING KOOLITÖÖS

Prantsuse arvamusi.

M. Louis Lespine, Prantsuse ringhäälingu autorite- ja heliloojate-ühingu sekretär, valmistas ülevaate ringhäälingu kasutamisevõimalustest koolitöös, milles ta jõuab otsusele, et ringhäälingule koolis tuleb vaadata mitte kui õpetaja asendajale, vaid kui tema abistajale. Ringhäälingu teel õpetamises õpilase huvi ja tähelepanu köitmiseks tema arvates menukamaid aine käsitlemisvorme on kahekõne. Koolitundide kavast soovitab ta tähtsamate avalike sündmuste ette korraldatud jälgimist ringhäälingu kaudu ja leiab, et ka muusikaõpetamisel koolis saavutatakse suuremaid tulemusi siis, kui õpilasilise tõlgendavate näidetena paremate heliloojate töid tutvustatakse ringhäälingu kaudu. Üheks kasvatuslikult tähtsaks teguriks oleks M. Lespine'i hinnangus ka ajalooliste isikute elulugudest tähenduslikemate momentide lavastamine ringhäälingus.

KAUGENÄGEMINE KA PARIISIS

Nagu F. E. Pariisist teatab, hakkab juba neil päevil Pariisis töötama esimene kaugenägemisesaatja. Saatja asetseb Eiffeli-torni tipus. Prantsuse kaugenägemise-ringhäälingu saatekava koosneks igapäev illustreeritud päevauudistest.

16.30—17.30 orkester
 18.05—18.45 provintsi-eeskava
 18.45—19.15 ajaviite-eeskava
 19.15—20.00 vana tantsumuusika
 20.30—21.00 orkester
 21.30—22.45 **kontsert**. Orkester ja J. Hislop (laul). Rimski-Korsakow: Hispaania capriccio. — Laule. — Marteau: Serenada (Entrata. — Adagietto. — Scherzino. — Tema con variazioni). — Laule. — Rossini: avamäng „Wilhelm Tell“
 23.00—24.00 moodne tantsumuusika
Kalundborg 1261 / 238 / 60
Kopenhagen 255,1 / 1176 / 10
 16.30—18.30 orkester ja laul ★ 21.00—1.30 ???
Droitwich 1500 / 200 / 150
 12.00 orkester ja sopran ★ 13.15 heliplaate ★ 14.00 ajaviitemuusika ★ 15.00—16.00 orkester ★ 16.40 oktett ★ 17.30 mandoliinid ja tenor ★ 18.15—19.00 orkester ★ 19.45 Walesi vahemäng ★ 19.45 sopran ★ 20.00 orkester ★ 21.00 kvintett ja laul ★ 21.40—22.40 kabaree ★ 23.10 õõ **Budapestis** ★ 23.40—1.00 tantsumuusika
Praha 470,2 / 638 / 120
 7.00—9.20 orkester
 18.45 heliplaate
 19.00—20.00 sopran, klaver, viiul, tšello
 21.50—22.30 tšello ja tšello; solistid, koor ja orkester
 22.30—23.15 orkester
 23.45—0.30 orkester. Kavas: Suppé, Ganglberger, Piskacek, Tichy ja Labsky
Viin 506,8 / 592 / 100
 17.40—18.40 sügisesi lööklaule
 20.10—20.40 aariaid ja laule (alt)
 20.45—23.00 Ascheri operett „Kõrgus tant-sib valssi“ kolmes aktis.
 23.10—23.50 Beethoven: Sonata B-duur, op. 106 („Hammerklavier“). Alléegro. — Scherzo. Assai, vivace. — Adagio sostenuto. — Largo. — Allegro risoluto (fuga)
 0.05—2.00 tantsumuusika heliplaadidelt
Budapest I 549,5 / 546 / 120
 18.25—19.00 kitarriduett
 20.00—20.50 muusikorkester
 21.00—23.00 **Rahvusteatri galaetendus Pazmany ilikooli 300. a juubeli puhul**. György Ujhazy: Missa solemniss
 23.25—1.00 Budapesti kontsertorkester. Heuberger: avamäng „Ooperiball“. Nagy: Balletistseen. Schack: Muusikaline

pilt. Gilbert: Popurrii: Szekeres: Bolero. Stefanides: Osteria. Zeller: Valss. Geiger: „A—Z“, popurrii. Donath: Spordimars
Bukarest 364,5 / 823 / 12
 18.00—19.00 ja 19.15—20.00 sõjaväeorkester.
 ★ 20.20 rumeenia romansse ja laule ★ 20.40—21.00 viola ★ 21.15—22.30 ja 22.45—23.45 väike orkester
Milano 368,6 / 814 / 50
 18.10—18.55 ajaviite ja tantsumuusika ★ 21.40—22.20 mitmesugust ★ 22.30—24.00 sümfoniakontsert
Deutschlandsender 1571 / 191 / 60
 7.30—9.20 muusika
 13.00—14.45 orkester
 15.00—16.00 muusikaline sega-eeskava
 17.00—19.00 ülekanne Kölnist
 19.00—19.15 sport
 19.45 Händeli orelimuusika
 20.05—20.45 ülekanne Münchenist
 21.10—23.00 ülekanne Münchenist
 23.30—23.45 Neo-Bechstein-klaver
 24.00—1.55 tantsumuusika. Barnabas von Geczy orkester
Berlin 356,7 / 841 / 100
 7.30—9.00 muusika
 17.00—19.00 ülekanne Kölnist
 19.15—19.30 vanu saksa tantse
 20.15—20.40 viiul, tšello, klaver. Schubert: Sonatiin viiulile ja klaverile g-moll, op. 137 nr. 3. Huber: Valss viiulile, tšellole ja klaverile neljal käel, op. 27
 21.10—22.15 ülekanne Hamburgist
 23.30—2.00 lõbus nädalalõpu eeskava. Orkestrid, sopran, tenor jne.
Königsberg 291,0 / 1031 / 100
 6.00—6.45 ja 7.30—9.00 muusika
 17.00—19.00 ülekanne Kölnist
 19.20—19.45 orel
 21.30—23.00 ülekanne Hamburgist
 23.35 tantsumuusika Münchenist
 24.00—1.00 ülekanne Deutschlandsenderilt
Breslau 315,8 / 950 / 100
 6.00—7.00 ja 7.45—9.00 muusika
 17.00—19.00 ülekanne Kölnist
 20.00—20.45 saksa laule
 21.10—23.00 **kontsert**. Orkester, klaver, tenor. Schumann: avamäng ooperist „Genoveva“. Schubert: Kolm laulu. Tsai-kowski: Klaverikontsert b-moll, op. 23. Wolf: Kaks laulu. Beethoven: II sümfonia D-duur, op. 36
 23.30—1.00 tantsumuusika

Hamburg 331,9 / 904 / 100
 7.30—8.00 ja 8.10—9.00 muusika
 17.00—19.00 ülekanne Kölnist
 20.00—21.00 ülekanne Münchenist
 21.10—23.00 lõbus õhtu
 23.25 muusikaline vahemäng
 24.00—2.00 ülekanne Deutschlandsenderilt
Köln 455,9 / 658 / 100
 7.30—9.00 muusika
 17.00—19.00 „Lõbus laupäeva pärastlõuna“. Kaastegevad: sopran, tenor, flööt, koor, „3 lõbusat selli“ ja nende „Laterna magica“, orkester
 20.00—20.50 viiul, viola, klarnet, klaver. Weber: Duo concertante klarnetile ja klaverile. — Jutustus. — Mozart: Trio Es-duur klaverile, viiulile ja violale
 21.10—23.00 ülekanne Münchenist
 24.00—1.00 ülekanne Deutschlandsenderilt
Stuttgart 522,6 / 574 / 100
 7.30—9.00 muusika
 17.00—19.00 ülekanne Kölnist
 21.10—23.00 lõbus õhtu
 23.30 tantsumuusika Münchenist
 1.00—3.00 öömuusika. Kavas: Hauck, Lincke, Mahr, Freundorfer, Millöcker, Lanner, Suppé, Künnecke, Böhmelt, Nedbal jt. (Helilüesvõtted)
Leipzig 382,2 / 785 / 120
 7.30—8.00 ja 8.10—9.00 muusika
 17.00—19.00 ülekanne Kölnist
 20.05—21.00 ülekanne Münchenist
 21.10—23.00 ülekanne Münchenist
 22.00—23.00 „Lõbus nädalalõpp“, orkester ja solistid
 23.30—1.00 tantsumuusika
München 405,4 / 740 / 100
 7.30—8.00 ja 8.10—9.00 muusika
 17.00—19.00 ülekanne Kölnist
 19.40—19.50 Klaver
 20.05 „125 aastat oktoobripidustus“, vanu viise ja lõbusaid ettekankeid
 21.10 lõbus eeskava
 22.10—23.00 „Oktoobripidustus“, orkestrid
 23.30—1.00 tantsumuusika
Moskva Komintern 1714 / 175 / 500
 7.20—7.50 ja 8.00—9.15 heliplaate
 10.00 orkester
 11.15 heliplaate
 18.30 orkester (rahvuspiilid). Kavas: Rachmaninow, Rubinstein, Gurileff, Strauss
 19.15 kammermuusika. Kavas Haydn
 20.30—22.00 tantsumuusika

WILL ROGERS JA AMEERIKA RINGHÄÄLING

Kui läinud kuu lõpus levis kuuldus, et maailmalendur Wiley Post oma lennul üle põhjanaba võtab kaasa ka Will Rogers'i, kes teel tahtis külastada oma vana sõpra-erakut väikesel saarel Alaska ranniku lähedal, siis Ameerika publik võttis seda teadet nagu endastmõistetava uudispalana oma lemmikute järjekorraliste seikluste üle. Aga sellele järgnenud uus teade lennuki hukkimisest ühes mõlema lendajaga mõjus kogu Ameerikas otse ravavalt. Ühendriikide suuremad ringhäälingud, National Broadcasting Company ja Columbia Broadcasting System katkestasid kohe oma saadete tavalise käigu, andes aja kurvastusavalduste kõikidest kihtidest ja elukutsetest isikutele ja organisatsioonidele. Washingtonis seati parlamendihoones üles erilised mikrofoniid, et rahvasaadikud ja senatorid saaksid avaldada leinatunnustust mehele, kes oli olnud suurimaid ja populaarsemaid poliitilise tegevuse hindajaid Ameerikas, seejuures ise poliitikasse laskumata.

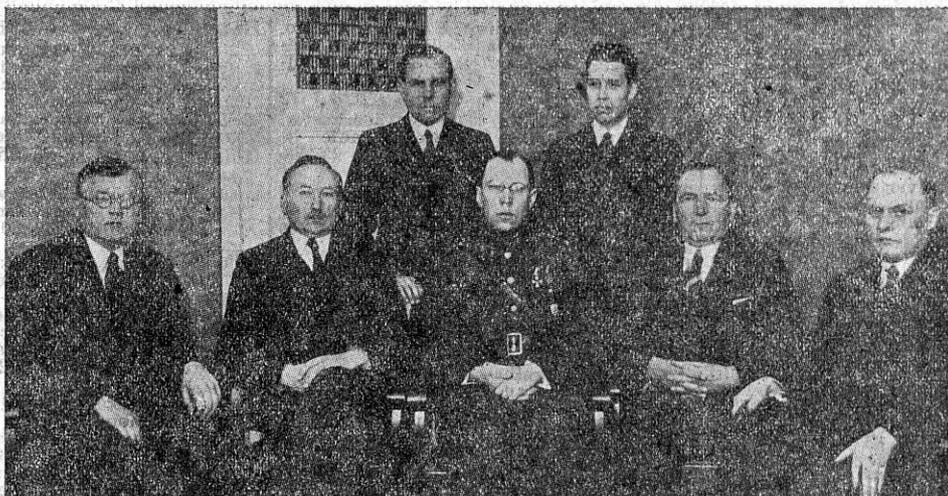
Will Rogers oli ameeriklasele eelistatumaid päeva-uudiste tõlgitsejaid ja hindajaid. „Isehakanud“ vaese mehena oli ta oma hammustava, kuid siiski heastüdamliku pilke ja nalja abil aastate vältel hulkadele saanud lemmikuks, kelle mõnerealisi märkmeid ajalehtedes ja mõnelauselisi „tähelepanekuid“ mikrofoni ees hinnati otse kullakaaluga.

Rogers võlgnes oma „märkuste ja tähelepanekute“

menu nende spontaansusele. Avalikeks esinemisteks Rogers oma kõnet kunagi ei valmistanud ette. Kui temal tuli kuski kõnelda, siis ta, vabalt ja loomulikult, rääkis seda, mis parajasti juhtus tulema pähe, ja rahvas — naeris. Ringhäälingu stuudiosse ilmudes ta tavaliselt kandis kaasas lihtsat äratajakella, mille asetaskõnelema asudes mikrofonni kõrvale. Kella seadis ta helisema oma kõne lõppminutile. Ja kui siis aeg oli läbi, kella helisemisest lõpetas Rogers kas või poole sõna pealt, jäänud kas või lause pooleli. Jooksvate päeva-uudiste, oma sõprade ja tuttavate hindamisel Rogers mõistis oma sõnades püsida erapooletona. Kõneldes vabalt, ei solvanud ta siiski kedagi ja suri vaenlasteta.

KUMMALINE ROBOT RAADIONÄITUSEL.

Sügisel inglise raadionäitusel Londonis, n. n. Radiolympia'l, sel aastal muude väljapanekute hulgas äratas üldist tähelepanu seadeldis, mille tehniline nimi on Marconiphone Telepathovox Robot, mis aga sarnleb inimesele ei milleski muus kui nimelt oskuses vastata temale esitatud küsimustele. Ühe suurema inglise raadioajakirja reporter jutustab, kuidas keegi psühholoogiaprofessor Prahast, olles aparadi pannud keerulisemale proovile, ei suutnud siiski seletada tema saladust. Iga temale esitatud küsimuse robot vastas hauatagusel häälel ja — laitmatu täpsusega. Väljapanijad seletasid järelepärimistele, et nad on otsustanud roboti saladuse jätta endi teada.

Riigi Ringhäälingu nõukogu. Vasemalt: A. Stein (riigikontrolli esindaja), teedeministri abi dipl. ins. K. Jürgenson, dipl. ins. H. Võrk, R. Ringhäälingu juhataja dipl. ins. F. Olbrei, majandusministri abi A. Keller, postivalitsuse dir. dipl. ins. G. Jalajas, riigisekretär K. Terras.

VIIELAMBILINE SUPER-VASTUVÕTJA

A. Kalmus.

(Lõpp)

Vastuvõtja on monteeritud 1 mm paksusele tsinkplekist šassiile. Tsinkplekile on tinutamise ja osade aukude puurimise mõttes palju hõlpsam monteerida. Hinna poolest on tsinkplaat ainult paarikümne sendi võrd kallim raudplaadist. Plaadi suurus on 490×335 mm. Šassii valmistatakse panikujuline, igast servast 5 cm sisse keeratud. Nurgad tinutatakse kokku. Osade paigutus šassiile ja montaaž on näidatud joon. 5 ja 6. Praegu raadioturul leiduvad üksikosad on peaaegu standardtüüpi, nõnda et üksikosade paigutuses ei saa tulla suuremaid lahkuminekuid. Montaažplaani on ühendused näidatud võimalikult sirgejooneliselt. Tegelikult monteerimisel viiakse need kõige lühemat teed. Joonisel 1 punktjoontega piiratud ühendused tehakse metallrüüsiga traadist. See peab olema võimalikult väikese mahtuvusega. Jätkud tuleb korralikult tinutada, sest seega välditakse halvadest jätkudest tingitud ebasoovitavad nähted, nagu ragisemine, halb kostvus jne.

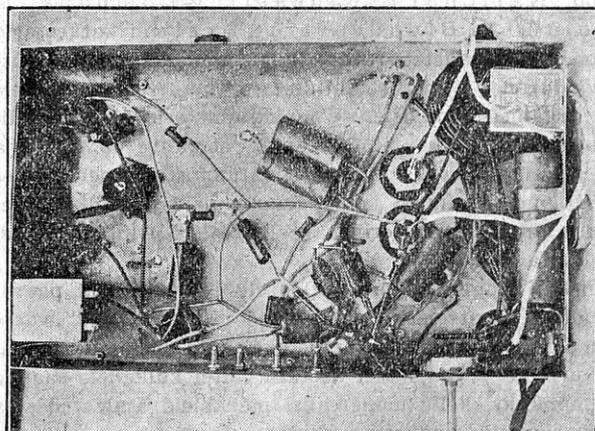
Sagedasti juhtub, et Ameerika lampide pesad ei anna lambijalgadega küllalt kontakti. Sellest hoidumiseks pigistatakse enne lampide pesadesse pistmist üksikud lambijala hoidjad kokku. Neli esimest lampi tulevad tingimata katta metallvarjudega ja katted joota šassii külge (maandada). Samuti tuleb šassii külge joota nelja esimese lambi töövõrede (lambi ülemises otsas) viivate ühendusjuhtmete metallrüüs. Metallrüüsi kasutamisel tuleb panna tähele, et see ei puutuks lambivõrede ja poolide ühenduskruvide külge.

Grammofon ühendatakse lamp 85 töövõre ja maa vahele (joonisel 1 G). Grammofoni ühendusjuht-

med tehakse vastuvõtjas metalliga rüüsitud traadist ja ühendatakse šassii tagaseinas pukside külge. Võrepuks isoleeritakse šassiist.

Kõik joon. 1 näidatud šassiiühendused tulevad teha võimalikult lühikesed ja joota hästi šassii külge. Enne jootmist tuleb šassii vastavast kohast smürgelpaberiga (või kruvikeeraja otsaga) hõõruda haljaks.

Kui vastuvõtja on monteeritud, siis kontrollitakse enne kuulamisele asumist kõik ühendused järele, kas need on õiged, ja keeratakse vahesagedustransformaatorite FC 110 A ja FC 110 peal kõrvuti asetsevad kruvid K umbes joonisel 4 näidatud seisu. Samade transformaatorite otstel asetsevad üksikud kruvid S keeratakse paraja tugevusega kinni (mitte liiga tugevasti keerata!). Nüüd ühendatakse vastu-

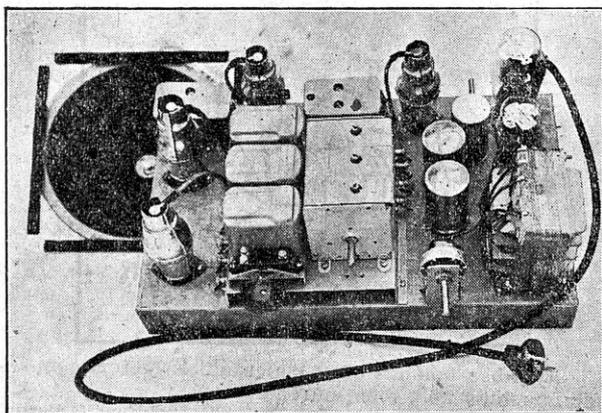
Joonis 5

võtjaga antenn, maa ja võrguvool. Võrgulüljaks kasutatakse potentsiomeetri R_6 küljes olevat lüljat.

Kui vastuvõtja on õieti monteeritud, siis võib enamasti alati kohe kuulda mõnd saatjat, eriti pikakadel lainetel. Lainete-ümberlülitajal on pikad lained märgitud tähega L, keskmised lained tähega M ja grammofon tähega G.

Meie vastuvõtjas on grammofonilüljat kasutatud skaala valgustuslampide sisselülitamiseks.

Juhul, kui ei kosta ühtki saatjat, tuleb ühele kui teisele poole keerata kolmekordse kondensaatori kattest väljaulatavast kolmest kruvist aparadi esipool olevat. See kruvi on ostsilaatori-kondensaatori trimmeri mahtuvuse reguleerimiseks. Selle järkjärgulisel keeramisel otsitakse ka pöörkondensaatori pööramisega seni, kui kostab mõni saatja. Selle kuulamisel keeratakse ostsilaatori trimmeri kruvi niisugusesse asendisse, et kostvus oleks kõige pa-

Joonis 6

rem. Edasi keeratakse ka ülejäänud kaks häälestuskondensaatori trimmeri kruvi niisugustesse asenditesse, et kostvus veel paraneks. Nüüd korrigeeritakse ka vahesagedust, keeratakse kõiki joonisel K-ga märgitud kruvisid veidike ühele kui teisele poole. Olles neile leidnud õiged asendid paraneb kostvus veelgi tunduvalt.

Nende tehingute sooritamisel võib juba asuda kuulamisele keskmistel lainetel. Võib juhtuda, et keskmistel lainetel saatjad kostavad nõrgalt või kuuldavaid saatjaid on liig vähe. Sellisel juhul pole ostsillaatori häälestuskondensaatori trimmeri kruvi asend veel täpselt õige, samuti ka häälestuskondensaatorite kui ka vahesageduste trimmerite kruvide asendid. Nüüd asutakse mõne saatja kuulamisel keskmistel lainetel uuesti korrigeerima häälestust. Alatakse ostsilaatori trimmeriga ning lõpetatakse vahesageduse trimmeritega, keerates nende kruvid sellistesse asenditesse, kus kostvus kõige parem. Selle järel on kostvus keskmistel lainetel juba hea.

Vastuvõtja lõplikuks häälestamiseks keeratakse vastuvõtja häälestuskondensaatorid täiesti sisse (kõige suurem mahtuvus). Sellel kohal asub Viiburi saatja. Muidugi seda tehakse ajal, mil Viiburi saatja töötab. Kui nüüd Viiburi saatja ei

kosta, siis keeratakse ostsilaatori trimmeri kruvi kuni Viiburi saatja on kuulda kõige paremini. Veel parema kostvuse saamiseks reguleeritakse järele ka kõiki teisi trimmereid. Sellega oleks vastuvõtja häälestatud ühtlasi ka pikkadele lainetele. Vastuvõtja selektiivsus või vastuvõetava sagedusriba laius on praegu umbes 10—11 kilohertsi. Soovitakse vastuvõtjat muuta selektiivsemaks, siis reguleeritakse vahesageduse-sagedusriba kitsamaks. See reguleerimine toimub vahesageduse-transformaatorite otstel asetsevate kruvide S lödvemale keeramisega. Selle sidestusega on võimalik õige vahesageduse häälestuse puhul saavutada kuni 6-kilohertsiline vahesageduspaela laius. Tavaliselt tuleks töötada umbes 9-kilohertsilise sageduspaela laiusega; kitsama paelalaiusega on heli kvaliteet halvem. Selektiivsuse ja heli kvaliteedi mõttes on küllaldane, kui Tallinnas Stokholmi saatja kuulamisel Tallinna saatja seda ei sega.

Vastuvõtja kvaliteeti on võimalik reguleerida ka vahesageduse häälestamisega. Olgu vahesagedused häälestatud ühte ja kuulame Stokholmi saatjat. Siis keerame vahesagedusekruvisid veidi ühele kui ka teisele poole, seega vahesagedust muutes — samal ajal võime tähele panna, et ka heli kõla vastavalt muutub — esile tulevad kas rohkem madalamad või kõrgemad toonid. Seega võib ka vahesageduse häälestusega enda soovide kohaselt heli kvaliteeti valida.

Vahesageduse häälestusega heli kvaliteedi muutmisel väheneb veidi vastuvõtja tundelikkus. See siiski nii eriti oluline pole, sest vastuvõtja tundelikkus on normaalselt 20—30 μV . Soovikorral on võimalik vastuvõtja tundelikkust suurendada kuni 10 μV , kui takistuste R_1 , R_2 ja R_3 asemele asetame poole väiksema suurusega takistused.

Eelpool kirjeldatud viisil vastuvõtja häälestamine on läbi viidav täies ulatuses kuulamise järele. Samuti heli kvaliteedi valimine on võimalik kuulaja enda soovide kohaselt. „Colvern“-poolide ja kondensaatorite komplekti kasutamisel vastuvõtja häälestamine muutub amatööril mõne väikese katsetamise järel lihtsamaks toiminguks aparadi viimistlemisel.

Mainitud vastuvõtja peamiseks voorusteks on: Tavalise superi kahina puudumine, häirevaba kahe saatja vahemikul, täielikult võrgumüra vaba, hea heli kvaliteet, küllaldane selektiivsus ja hinnalt võrdlemisi odav.

Vastuvõtja üksikosade suurused on näidatud joonisel nr. 1.

Ülevaatlikkuse mõttes toon veel

üksikosad kokkuvõetult:

1	Colvern special colpak
1	vahesageduse transformator FC 110 A
1	FC 110
2	Ameerika lampi 6 D " 6
1	" " 6 A 7
1	" " 8 5
1	" " 8 0
1	" " 5 9
6	lambipesa

2 elektrolüüt-kondensaatorit 15 μF 450 v
 1 „ „ 4 μF 450 v
 1 „ „ 50 μF 25 v
 1 „ „ 25 μF 25 v
 2 plokk-kondensaatorit 1,0 μF
 3 „ „ 0,25 μF
 3 „ „ 0,1 μF
 1 „ „ 0,05 μF
 2 „ „ 40.000 $\mu\mu\text{F}$
 1 „ „ 10.000 $\mu\mu\text{F}$
 1 „ „ 2000 $\mu\mu\text{F}$
 2 „ „ 1000 $\mu\mu\text{F}$
 1 „ „ 500 $\mu\mu\text{F}$
 1 „ „ 400 $\mu\mu\text{F}$
 1 „ „ 250 $\mu\mu\text{F}$
 2 „ „ 200 $\mu\mu\text{F}$
 2 „ „ 100 $\mu\mu\text{F}$
 2 masstakistust 1 M Ω
 1 „ „ 0,8 M Ω
 1 „ „ 0,5 M Ω
 2 „ „ 0,1 M Ω
 1 „ „ 50 k Ω
 1 „ „ 32 k Ω
 3 „ „ 30 k Ω
 3 „ „ 10 k Ω
 2 „ „ 500 Ω
 1 „ „ 300 Ω
 0,61 m kordeltakistustraati 1000 Ω meeter
 3,00 „ „ 400 Ω meeter
 1 log. potentsiomeeter 0,5 M Ω
 1 reguleeritav masstakistus 30 k Ω
 2 potentsiomeetri nappu
 10 m rüüstraati
 5 m rütisi
 1,5 m pendel-juhet
 34 montaažkruvi
 1,2 m soomustatud juhet
 1 kahvel
 4 puksi
 2 paari isoleerseipe
 2 skaalalampi ühes pesadega
 4 metallist lambikatet
 4 võrekontakti

4 kordelöösi
 1 skaala
 1 elektrodünaamiline valjuhääldaja
 1 võrgu transformator
 2 $\times$ 350 volti — 100 mA
 2 $\times$ 2,5 „ — 2,5 A
 2 $\times$ 3,15 „ — 1,5 A
 2 $\times$ 1,25 „ — 2,5 A
 1-mm tsinkplaat.

Nagu juba eelpool üteldud, kirjeldatud vastuvõtjas on kasutatud valjuhääldajat ergutuspingega 350 volti. Selle valjuhääldaja asemel võib sama hästi kasutada 8-tollilise koonuse läbimõõduga Ameerika valjuhääldajat, mille ergutuspinge on 250 volti. Ameerika valjuhääldaja kasutamisel tuleb selle ergutusmähisega järjestikku lülida 2800-oomiline kordeltakistus, mille ühe meetri takistus on 1000 oomi.

Praegu müügilolevaist skaaladest oleks kõige lihtsam kasutada ringskaalat.

„Üks hea omadus on veelgi raadiol: et tema juures võib unustada kõik oma mured.“

„Der Deutsche Rundfunk“, Berlin.

Lugeja küsib

G. B. Suigu. Teie tuule-dünamo pinge on liiga madal. Kasutades tantaal-ventiili peaks teie dünamo pinge olema umbes 15 volti. Teie poolt antud pingelang tantal-ventiilis on normaalselt võimalik. Dünamo pinget saate suurendada valides selleks suurema tüübilise induktori, mille ankrule on võimalik mahutada enam keerde.

Pruugitud telefoni-induktoreid võiks te saada mõnest vanarauakauplusest, vahest ka mõnest elektromehaanika töökojast.

Tantalventiili asemel võib kasutada veel mehaanilist releed. Selle lülituse võite leida „Raadiost“ nr. 123, lhk. 169.

„Võrktrafo“. Toimetus on korduvalt sellele tähelepanu juhtinud, et kirjastis pole võimalik anda suuremaid arvutusi, samuti kui kontrollida neid. Pealiskaudse kontrolli järele näib teie arvutus olevat õige.

„Asjaarmastaja Rakveres“. Kahelambilise Ameerika lampidega võrkvastuvõtja ehituskirjelduse leiata „Raadiost“ nr. 204 ja 205. Numbri hind ä 10 senti, montaaž-plaan 50 senti, saadetakse välja vastavas väärtuses postmarke talitusele saates.

A. P. Tartu. Niipalju kui selleks on toimetusel andmeid, kuulub detektorvastuvõtja järel kasutatav mikrofohkõvendaja esemete liiki, millega katsetamine on asjatu vaev. Seepärast pole ka võimalik anda Teile mingeid näpunäiteid.

Kas on võimalik asetada R. Neudorfi 4-lambilise patareivastuvõtjasse 2-voldilisi lampe ilma sisemise ümberehituse ja missugused lambid sobiksid?

J. L. Uulu as.

Patareivastuvõtja ehituses üldiselt ei tingi valitav küttepinge mingit muutust. Võiksite valida: kõrge-sageduslambina Philips B 262, audionina B 228, 1. m.-s. kõvendajana Philips B 228 või B 217 ja lõpplambina Marconi LP2 või vastavate andmetega teiste firmade lampe. Kuna tähendatud vastuvõtjas on eelpinget antud automaatselt, siis on tarviline kontrollida, et need saaksid vastavad ja tarvilisel korral selleks muuta eelpinge takistusi. Samuti tuleb tähele panna, et ka anood- kui ka varivõrepinged oleksid vastavad.

1) Oman üsna uue vastuvõtja, mis aga õige lühikese töötamise järel ülekuumeneb? Millest on see tingitud?

2) Kas ritvantenn omab erilisi paremusi võrreldes harilikku antenniga?

3) Kas ritvantenniga suureneb piksehädaoht?

—do.

1) Ülekuumenemise põhjus võib peituda transformatori ebaõiges konstruktsioonis; samuti annab mõnes aparaadis alaldaja takistus väga palju soojust; ka liig väike, halva ventilatsiooniga kast võib olla selle nähte põhjuseks.

2) Oma suurema kõrguse tõttu võtab see antenn vastu vähem valgustusvõrgus levinud häireid; pealeselle on lihtsam tema püstistamine.

3) Selle kohta puuduvad täpsed andmed; igatahes näitab statistika, et raadioantennid ei suurenda piksehädaohtu.

RAADIO-KOOPERATIV

Tallinn, S. Karja 9. Tartu, Promenadi 5. Pärnu, Rüütli 40.

Amatööridele soovitame soodsa hinnaga A. Kalmus'e 5-lambilise supervastuvõtja (ehituskirjeldus „Raadios“ nr. 225, 226 ja 227 1935. a.)

Ü K S I K O S I :

1	Colvern ferrocart special colpak		Kr. 58.—
1	Vahesagedustransformaator FC 110A		„ 13.—
1	„ „ FC 110		„ 13.—
2	Tung-Sol lamp 6D6	à 4.50	„ 9.—
1	„ „ 6A7		„ 5.30
1	„ „ 85		„ 4.40
1	„ „ 80		„ 3.—
1	„ „ 59		„ 6.30
6	Lambipesa	à —20	„ 1.20
2	Elektrolüüdkond. 16 mF 450 v.	à 3.75	„ 7.50
1	„ „ 4 mF 450 v.		„ 2.70
1	„ „ 50 mF 25 v.		„ 1.25
1	„ „ 25 mF 25 v.		„ 1.10
2	Plokk-kondensaatori 1 mF	à 1.20	„ 2.40
3	„ „ 0,25 mF	à 1.—	„ 3.—
3	„ „ 0,1 mF	à —50	„ 1.50
1	„ „ 0,05 mF		„ —35
2	„ „ 30.000 mmF	à —35	„ —70
1	„ „ 10.000 „		„ —35
1	„ „ 2.000 „ glimmer		„ —50
2	„ „ 1.000 „ „	à —35	„ —70
1	„ „ 500 „ „	à —30	„ —30
1	„ „ 400 „ „	à —30	„ —30
1	„ „ 250 „ „		„ —25
2	„ „ 200 „ „	à —25	„ —50
2	„ „ 100 „ „	à —25	„ —50
2	Masstakistus 1 megoom	à —25	„ —50
1	„ „ 0,8 „		„ —25
1	„ „ 0,5 „		„ —25
2	„ „ 0,1 „	à —25	„ —50
1	„ „ 50.000 oomi		„ —25
4	„ „ 30.000 „	à —25	„ 1.—
3	„ „ 10.000 „	à —25	„ —75
2	„ „ 500 „	à —25	„ —50
1	„ „ 300 „		„ —25
1	Kordetakistus 610 oomi		„ —50
1	„ „ 1200 „		„ 1.20
1	Potensiomeeter liijaga 0,5 megoomi		„ 2.50
1	Reguleeritav takistus 30.000—50.000 oomi		„ 1.70
2	Nuppu	à —35	„ —70
10	m skeemitraati	à —19	„ 1.—
5	m rüüzi 1 mm	à —17	„ —85
1,5	m pendeljuhet	à —18	„ —27
34	montaažkruvi	à —02	„ —68
4	„ pikemad	à —03	„ —12
1,2	m soomustatud juhet	à —50	„ —60
1	Võrgukahvel		„ —20
4	Puksi	à —07	„ —28
2	Paari isoleeršeibi	à —02	„ —04
2	Skaala lampi ühes pesadega	à —45	„ —90
4	Metallist lambikatet	à —20	„ —80
4	Võrekontakti	à —05	„ —20
1	Skaala, ümmargune, kellaosutiga		„ 4.50
1	Elektrodünaamiline valjuhääldaja „Utah“ 6L		„ 22.—
1	Võrgutransformaator		„ 12.—
1	Sassii		„ 4.—

Kokku Kr. 196.39

Terve komplekti ostjale tunduv hinnaalandus. Saadetakse välja postiga või bagaažiga. Raha maksta posti jooksvale arvele nr. 348.

TEATEID EESTI LÜHLAINEAMATOORIDE TEGEVUSEST.

ES5C, R. Paide Nõmmelt, pidas neil päevil esimese traaditu sideme Eestist Ameerika viienda distriktiga, keskameerika W5UM-ga. See tagajärg on eriti märkimisväärne sellepöolest, et nimetatud 5-dat distrikti kuulub väga harva. Näiteks ES7C on saavutanud ühenduse kõigi Ameerika 9 distriktiga, välja arvatud seni ainult viies! Nimetatud saavutus tuleb kirjutada ES5C jaama kvaliteedi tõstmise arvele. ES5C mureses endale nimelt paari nädala eest kvartskristalli jaama stabiilsuse tõstmiseks ja seadis üles uue saateantenni (Zepp). Congrats ob! Andmed ES7C.

RINGHÄÄLINGU KUULAJATE ARVE

Eesti	1. 8. 35	—	18.948
	1. 9. 35	—	19.363
Inglismaa	1. 8. 35	—	7.146.050
Saksa	1. 8. 35	—	6.516.732
Jaapani	1. 8. 35	—	2.157.019
Prantsusmaa	1. 8. 35	—	2.009.767
Tšehhoslovakkia	1. 8. 35	—	747.224
Austria	1. 7. 35	—	712.852
Belgia	1. 8. 35	—	681.889
Taani	1. 8. 35	—	547.330
Itaalia	1. 8. 35	—	480.000
Kanada	1. 6. 35	—	417.558
Helveetsia	1. 8. 35	—	380.482
Uus-Merimaa	1. 6. 35	—	158.317
Lõuna-Aafrika Union	1. 8. 35	—	115.657
Rumeenia	1. 8. 35	—	114.708
Portugal	1. 8. 35	—	37.246
Alžeeria	1. 7. 35	—	36.958
Hollandi-India	1. 8. 35	—	24.020
Leedu	1. 7. 35	—	23.232
Maroko	1. 8. 35	—	21.665

KAS TEATE JUBA . . .

. . . et Londoni raadio-suurnäitus oli tule vastu kindlustatud 5.000.000 ingl. naela suuruses?

. . . et käesolevaks ringhäälingu-hooajaks on Nõukogude Vene ringhäälingu programmi-komitee kutsunud oma 260-liikmelist sümfooniaorkestrit külastama juhatama rea välismaa kuulsaid dirigente, nagu Fritz Stiedry (Austria), Oskar Friedi ja Georg Sebastiani (Saksa), Alfredo Casella (Itaalia) ja Grigori Fitelbergi (Poola) ning solistidena esinema pianisti Lilli Krausi (Ungari), Boleslav Koni (Poola), tšellisti Maurice Marchali (Prantsuslane) ja viiulikunstniku Simon Goldbergi (Saksa)?

. . . et üks moodne 300-kW saatelamp, nagu neid praegu kasutatakse suursaatjate juures, tarvitab jahutamiseks iga minut 165 liitrit vett ja lamp selle ajab 65 kr. kuumaks?

. . . et Inglise lääne-ringkonna saatjate saatekavade direktor R. A. Rendel on komandeeritud 6 nädalaks Palestiinasse korraldama sealset ringhäälingut?

. . . et esimene 200-kW saatja ehitati juba 20 aasta eest ja nimelt Saksamaal Nauenis, mis peaaugjalikult kuni tänaseni peab telegraafilist sidet ulgumerel olevate laevadega?

. . . et raadiolambi peenima kütteniidi kaal on kõigest 0,005 grammi, seega mitu korda kergem, kui sama pikk tükki juuksekarva?

. . . et Norras Oslo juures ehitatakse praegu 25-kW lühilaine-saatjat, mis detsembrikuus valmib ja omab kolm suundantenni?

Väljaandja: Üleriiklik Eesti Raadioühing

Tegevtoimetaja: Karl Kesa.

Vastutav toimetaja: L. Ojaveski

Noodiäri

META SILD

Rataskaevu 4
Tallinn

Ostetakse ja müüakse
odavasti

pruugitud noote

TRIKOOTÜSTUS

E. KOPPE

TALLINN, Vana Viru 15 krt. 2. Tel. 454-11

MÜÜK SUUREL JA VÄIKSEL ARVUL

1919. a. asutatud praktilise

**raamatupidamise,
kaubandusteaduse
ja masinakirja**

täielikumad kursused kirjateel

Soodsam. maksutingimused. Öppekava maksuta.

Address: **Tallinn, pk. 210.**

Hästi tantsima õpite ainult

A. POOLGAS'e tantsu kursustel

dipl. tantsuõpetaja

Tallinn, Lai 5. Tel. 436-52

Grupid ja üksiktunnid.

Organiseerige gruppe.

**DAAMID, KES SOOVIVAD OMALE ELEGANTSEID
VESILAINETID JA**

**DAAMID, KELLEDEL EI PÜSI HÄSTI ELEKTRI-
AURULOKID, — PALUN KÜLASTAGE
KORD JUUKSETÖÖSTUST**

„JUNONA't“

Narva maantee 23, telefon 314-56

Omanik.

Kinda

tööstus

Tallinn,

S. Tartu mnt. 69

telefon 304-05